

A bánya a Marótpusztához tartozó Vári-dűlőben fekszik, amely a SMMI Régészeti Adattárának nyilvántartásában lelőhelyként szerepel, s a hagyomány szerint itt állt „Marót vára”.

A bányászásra kijelölt területen 2000. szeptember 12. és november 19. között a tulajdonos Wienerberger Téglaiipari Rt. anyagi támogatásával végeztünk megelőző feltárást.

Az ásatás során 2900 m²-t tártunk fel. Sikerült megtalálnunk egy 15–16. századi földvár sáncárckait, valamint egy téglából épült, nyugaton négyzet alakú (5×5 m) toronnyal ellátott templom alapjait és az azt körülvevő temetőt. A sáncon kívül, a földvártól D-re, a várral egyidős gödrök és kemencék, valamint Árpád-kori gödrök kerültek elő.

A rendelkezésre álló idő és anyagi fedezet ebben az ütemben részleges feltárást tett lehetővé. A többretegű templom körüli temetőnek a bányagödör szélében elhelyezkedő keskeny, nyugati sávját tudtuk teljesen feltárni, a templomhoz közelebbi temető rész teljes feltárását nem tudtuk elvégezni. Összesen 186 objektumot tártunk fel. Legjelentősebb leletanyag egy 1514-es dénár, egy ólomból öntött kereszt töredéke, ezüst spirálos, gyöngyös díszítésű párták, könyvsarok veret. Néhány sírban egyoldalas, 1514–1525 között vert ezüstérme volt.

A templom alapjait a korábbi időkben teljesen kiszedték, a nyomokból ítélve az egész erődítményt még a 16. században elpusztíthatták. A vár négy sarokbástya lehetett, a jelenkori bányászat elpusztította az északnyugati bástyát, valamint a nyugati védműrendszert. Az erődítésnek és a templomnak egyelőre még nem tisztázott több periódusát lehet megállapítani. A DNy-i bástyát és a nyugati sánctól biztosan ráépítették a temető korábbi, nyugati sírjaira. A sánctól belülről cölöpsor erősítette, az É-D-i belső átmérő kb. 30 méter volt.

KÖLTŐ LÁSZLÓ

309. Somogytúr, Zrínyi utca 15.

(Somogy megye) Kö

Gázvezeték árkának ásásakor 2000. október 13-án 14–15. századi, a kör alakú fejen bevéselt oroszlán stilizált ábrázolásával középkori gyűrűt találtak embercsontok mellett.

Tóth József somogytúri múzeumi gondnok elmondása szerint az 1970-es években földmunkák során már előkerültek koponyák és különböző temetkezésekre utaló maradványok. Ezek bejelentése akkor sajnos nem történt meg. A most bejelentett helyszín a római katolikus templomtól D-re 200 m-re van. Az elmondottak alapján egy középkori temető – esetleg templom – lehetett a megbolygatott területen. A lelőhelyről fotók készültek.

MAGYAR KÁLMÁN

310. Szabadbattyán határa

(Fejér megye) Ő, Ró

Tovább folytatódott a Sárvíz-Malomcsatorna bal partján fekvő késő római épület feltárása. Ebben az évben

az épület É-i traktusának Ny-i oldalán és a Ny-i oldal múlt évben már feltárt D-i oldalán folytattuk a kutatásokat.

Az É-i traktus Ny-i felén, az apszissal záródó nagy terem mellett nyitott folyosó, egy különálló nagy épület, egy udvar, illetve egy nagyméretű, eddig csak részben feltárt, valószínűleg az épülethez tartozó újabb helyiség került elő. A jó minőségű terrazzo padlójú helyiségben vastag törmelékréteg volt erős égésnyomokkal, nagy mennyiségű égett maggal. A különálló épületben a padló szint már nem maradt meg. Az épület É-i oldalán egy kora császárkori objektum (lakóház) nyomai – nagy mennyiségű kerámiatöredékekkel – került elő. Az udvar 4. századi járósíntjén a beomlott kövek közt egy csontváz feküdt. A Ny-i traktus homlokzatát alkotó pillérsor É-i végén egy nagyméretű újkori bolygatás kora császárkori gödröt érintett.

A Ny-i traktus feltárt D-i szakaszán kiemelésre kerültek 10×5 m-es szakaszon a múlt évben visszatemetett, több rétegben lezuhant falfestmények. A geometrikus és növényi motívummal díszített falfestmény a Ny-i perystilium falán lehetett. A falfestmények kiemelésével párhuzamosan és utána e részen tisztázásokra is sor került. Az ezen az oldalon lévő bejárat kiszedett falainak előkerülésével bizonyítható, hogy az épület közepén lévő udvarba valóban kívülről egy oldalsó bejárat vezetett. A bejárat vonalában kiemelt trachitlapok nyomait sikerült rögzíteni. Tisztáztuk ezen épületrész termeinek, helyiségeinek méretét. Előkerült a Ny-i traktusban levő, már ismert kör alakú épület egy újabb szakasza, egy, az épülettel nem egykorú, visszabontott, széles, kiszedett fal. Az ez évi, augusztus közepén kezdődő feltárás közel 900 m²-nyi újonnan feltárt és kb. 1000 m², 1999-ben már elkezdett, de be nem fejezett területet érintett. Az épület É-i traktusában újabb őskori objektumok (gödör, ház) került elő.

A feltáráson részt vett: Somogyi Zsolt, Boruzs Katalin, Kovács Lóránd egyetemi hallgató, a falfestményeket ifjú Bóna István és Márkus Péter művész-restaurátorok emelték ki.

NÁDORFI GABRIELLA

311. Szabadhídvég, Pusztavár, földvár

(Fejér megye) Ő

2000. november végén és december elején többnyire ködös, hideg időjárás mellett, összesen 5 napi munkával végeztem helyszíni felmérést. A felvett pontok alapján, a Sándorfi György által kidolgozott számítógépes program segítségével szerkesztettem meg a szintvonalakat, a sánc kiterjedését és egyéb tereptárgyakat.

Pusztavár Szabadhídvég községtől K-re a református templomtól mérve 1,5 km-re emelkedik, természetes dombon.

A földvár D-i és DNy-i oldalán húzódik a sánc, magassága a belső oldalon 2–3, a külső oldalán 3–6 m között változik. A terület többi oldalát egyszerű perem ha-